

Karchevsky M., Doctor of Law, Professor, First Vice-Rector of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Dydorenko (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

COMBATING CRIME IN UKRAINE IN DATA SCIENCE FORMAT

The article presents a review of one of the first attempts to systematize statistical data on combating crime in the format of a reproducible research using the Data Science methodology. The result of the investigation was the interactive guide "Combating crime in Ukraine". The directory is presented in the form of a web application that integrates and provides an opportunity to analyze the data contained in the reports of the Office of the Prosecutor General of Ukraine and the State Judicial Administration for 2013–2021. It contains about 5,000 visualizations, allows analysis of the application of criminal legislation more than 100 parameters.

The data set includes about 980,000 indicators of the functioning of the national criminal justice system. A separate mode of operation of the application is provided, which allows you to create your own visualizations and data sets, combine parameters, determine the observation period, the level of generalization and the need to calculate relative values.

Using the suggested application, an analysis of the main trends in combating crime in Ukraine was carried out, which can be characterized as follows: at the same time the gradual decrease in the number of recorded proceedings, the decrease in the number of convicted persons and the mitigation of punishments that are imposed, there is an insufficient realization of the public interest in the proper functioning of criminal justice system and lack of constructive professional communication; there are risks of a fall in the level of public trust in social institutions that ensure compliance with laws and, as a result, an increase in crime.

It was determined that prevention of the development of established negative trends and minimization of relevant social risks requires not only legislative and administrative work, but also the rationalization of combating crime and changing the focus of professional communication in the field of criminal justice.

Keywords: Data Science, reproducible research, big data, combating crime, criminal statistics.

DOI: 10.33766/2524-0323.98.227-237

УДК: 343.541(477)

Плетенець В. М., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)

e-mail: viktor_plet@i.ua

ORCID iD : <https://orcid.org/0000-0002-3619-8624>

СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: СТАНОВИЩЕ Й ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ВИЯВЛЕННЯ

Стаття присвячена висвітленню становища та окресленню напрямків вирішення проблеми виявлення фактів сексуального насильства в умовах воєнного стану в Україні.

Акцентовано увагу, що вказані явища в Україні набули суттєвих масштабів, виявлення й подолання яких викликало труднощі державного рівня. Кожного дня збройної агресії РФ проти України жертвами сексуального насильства стають дедалі більше осіб, у першу чергу ті, які перебувають на окупованих територіях, де не можуть бути гарантовані Конституцією України права людей, з одного боку, та відновлені порушені права постраждалих, з іншого.

Наголошено на суттєвій невідповідності між кількістю фактів сексуального насильства й готовими до висвітлення їх обставин осіб. Аргументами цього твердження слугує перелік таких чинників: жертви, свідки подій а) не в змозі повідомити, оскільки перебувають на окупованій території, примусово вивезені за межі держави, травмовані (психічно, фізично), знищені; б) залякані та бояться за життя й здоров'я власне, близьких; в) не вірять у судову перспективу, дієвість правоохоронних органів, особливо в умовах військового стану; не бажають розголошу, осуду з боку близьких, сторонніх осіб і т. ін.

Зауважено, що психологічний контакт із жертвами звалтувань характеризується складністю, викликаною зокрема й страхом та недовірою нікому. Водночас зайнята свідками лінія поведінки може бути обумовлена синдромом Дженовезе.

Наголошено, що без вжиття заходів із забезпечення постраждалих та/або свідків необхідною підтримкою шанс на отримання інформації про насильство сексуального характеру зводиться до мінімуму. Тому проведення розслідування досліджуваної категорії кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану стає можливим після повернення втраченого відчуття особистості, контролю своїх можливостей, зокрема й тіла, безпеки тощо.

У висновках наголошено, що умовою отримання потрібної й достатньої інформації про факт насильства сексуального характеру визначається необхідність застосування заходів із забезпечення потерпілих та/або свідків належною психологічною, медичною, медикаментозною та ін. допомогою. Це гарантуватиме надання правової оцінки вчинених протиправних діянь, на які розповсюджується предметна юрисдикція міжнародних кримінальних судів та трибуналів з мінімізацією можливості уникнення винними відповідальності.

Ключові слова: отримання інформації, воєнний стан, сексуальне насильство, потерпілий, іноземний досвід.

Постановка проблеми. Виявлення та розслідування проявів сексуального насильства більшістю уповноважених осіб асоціюється з рядом труднощів. З одного боку, жертви, переважно, не бажають афішувати громадськості пережиті події, що обумовлює їх латентність, з іншого – оприлюднені факти знаходять жорсткішу реакцію та контроль з боку суспільства і відповідних державних інституцій. Так прикладом може бути справа про тортури, побиття та гвалтування, за результатами якої на лаві підсудних опинились п'ятеро поліцейських, серед яких і начальник Кагарлицького відділу поліції [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам виявлення та розслідування кримінальних правопорушень взагалі та сексуального характеру зокрема приділяли свою увагу такі дослідники, як: М. М. Єфімов, І. Г. Заворотько, В. О. Коновалова, О. В. Лускатов, М. В. Салтевський, В. В. Тищенко, К. О. Чаплинський, В. Ю. Шепітько та інші. Водночас, виявлення інформації про факти сексуального насильства в умовах воєнного стану в Україні, що набули суттєвих масштабів,

викликало істотні труднощі, але належної уваги їм приділено не було. Розв'язання вказаної проблеми вимагає напрацювання державними інституціями механізму встановлення розглядуваних фактів, що в значній кількості випадків стає можливим після надання необхідної підтримки носіям (постраждалим, свідкам) відповідної інформації.

Формулювання цілей. Метою статті є висвітлення становища сексуального насильства в умовах воєнного стану в Україні та окреслення напрямків підвищення ефективності виявлення його фактів.

Виклад основного матеріалу. Потребує уваги той факт, що людина зі зброєю має завжди більший вплив на жертву, тому для кваліфікації зґвалтування на війні не обов'язкове безпосереднє застосування фізичної сили. Достатньо створення умов, за яких відмовитися від сексу небезпечно для життя чи здоров'я або це призведе до негативних наслідків для людини чи її близьких [2].

Відповідно до Римського статуту, на основі якого працює суд, до сексуального насильства під час війни відносять: зґвалтування, сексуальне рабство, примус займатись проституцією, примусова вагітність, примусова стерилізація; інші форми, такі як: погрози насильством, пошкодження; статевих органів, тортури [3].

Кожного дня збройної агресії РФ проти України жертвами сексуального насильства стають дедалі більше осіб, у першу чергу ті, які перебувають на окупованих територіях, де не можуть бути гарантовані Конституцією України права людей, з одного боку, та відновлені порушені права постраждалих, з іншого.

Потребує уваги факт передачі Офісом генерального прокурора до суду першого провадження про зґвалтування вчиненого російським військовим у березні 2022 р. в Броварському районі Київської області [4].

Оприлюднення на державному рівні факту закінчення кримінального провадження спрямоване на:

- демонстрацію реалізації принципу невідворотності покарання для правопорушників;
- стимулювання постраждалих від сексуального насильства та його свідків до повідомлення про такі факти до відповідних установ;
- здійснення правоохоронними органами активної діяльності з відновлення порушених прав потерпілих;
- запобігання вчинення подібних дій і т.ін.

Водночас відомості про сексуальне насильство, що демонстрували б його стан на сьогодні, в Україні відсутні, на чому наголошують більшість дослідників. Так у статті Бегана Маккернана «Зґвалтування як зброя: виявлено величезні масштаби сексуального насильства в Україні» в таблоїді «The Guardian» акцентовано на складності усвідомлення масштабів здійснених фактів сексуального насильства [5]. Варто згадати й про попередні дослідження, проведені ООН, згідно з якими понад 20 % жінок з-поміж біженців та внутрішньо переміщених осіб зазнавали сексуального насильства [6], що, на нашу думку, не відображають реальної кількості постраждалих від розглядуваних проявів.

Про суттєву невідповідність між кількістю фактів сексуального насильства й готовими до висвітлення їх обставин осіб визначається і в інших джерелах. Так переконливої аргументації набуває приклад результатів діяльності Олександри

Квітко, згідно з якими з 94 її пацієнтів лише п'ятеро наважились заявити владі про звалтування, яке вчинили російські солдати [7]. Наведені дані демонструють, що масштаби сексуального насильства в Україні є в декілька десятків разів вищими від кількості зареєстрованих фактів.

Аргументами нашого твердження може слугувати й перелік чинників, обумовлених тим, що жертви, свідки подій:

- не в змозі повідомити, оскільки перебувають на окупованій території, примусово вивезені за межі держави, травмовані (психічно, фізично), знищені;
- залякані та бояться за життя й здоров'я власне чи близьких;
- не вірять у судову перспективу, дієвість правоохоронних органів, особливо в умовах воєнного стану;
- не бажають розголошу, осуду з боку близьких, сторонніх осіб і т. ін. Однак не виключаємо можливості існування й інших причин, що ускладнюють (унеможливають) виявлення уповноваженими особами фактів вчинення сексуального насильства в умовах воєнного стану в нашій державі.

Водночас зазначене значною мірою впливає на можливості отримання інформації про обставини розглядуваних нами діянь.

Одержання необхідної кількості відомостей про обставини вчинених кримінальних правопорушень науковці пов'язують із налагодженим під час спілкування психологічним контактом [8, с. 25; 9, с. 392] та багато інших.

Погоджуючись із думками науковців, можемо наголосити на тому, що отримання необхідної кількості інформації про обставини насильства сексуального характеру в умовах воєнного стану досить часто обумовлює необхідність надання допомоги їх жертвам та/або свідкам. Наша позиція підтверджується вивченням спрямованості діяльності переорієнтованих, уже існуючих, та сформованих нових громадських організацій, зокрема: «Ла Страда –Україна» [10], «ЮрФем» [11], «Євромайдан SCS» [12] та інших.

Слід зауважити, що наша держава не мала подібних масштабів розглядуваних явищ, звідси й неготовність, без досвіду фахівців інших країн з відповідною практикою, до їх результативного розв'язання. Так для забезпечення надання ефективної допомоги постраждалим від насильства, скоєного російськими військовими на окупованих територіях України, до нашої держави прибули представники Фонду Нобелівського лауреата Деніса Муквеге та Глобального Фонду допомоги постраждалим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом [13].

Результатом зазначеного візиту менш ніж за тиждень, а саме 03.05.2022 р., стало анонсування відкриття центрів для надання психологічної, медичної, медикоментозної та правової допомоги громадянам, які стали жертвами сексуального насильства під час російського вторгнення по всій країні [14].

Вивчення призначення анонсованих в Україні центрів дозволяє стверджувати, що вони повторюють за змістом діяльність вже існуючих закордонних аналогів. Так уперше подібного роду госпіталь створювався з метою формування безпечного простору, забезпечення фізичного лікування та зцілення, психосоціальної підтримки й емоційного відновлення, соціально-економічної реінтеграції та юридичного захисту й послуг, що сприяють довгостроковому, стійкому відновленню громад [15].

Тому використання передового іноземного досвіду в подоланні наслідків сексуального насильства є, на нашу думку, логічним та закономірним кроком до розв'язання розглядуваної проблеми.

Варто вказати, що психологічний контакт з жертвами звалтувань характеризується складністю, викликаною зокрема й страхом та недовірою нікому. Водночас зайнята свідками лінія поведінки може бути обумовлена синдромом Дженовезе [16], що потребує з боку уповноважених осіб усвідомлення та окремої уваги в здійсненні своєї діяльності.

Таким чином, можемо наголосити, що без прийняття заходів із забезпечення постраждалих та/або свідків необхідного рівня підтримкою, шанс на отримання інформації про насильство сексуального характеру зводиться до мінімуму. Тому проведення розслідування досліджуваної категорії кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану стає можливим після повернення втраченого відчуття особистості, контролю своїх можливостей, зокрема й тіла, безпеки, а також усвідомлення відповідними учасниками перспектив відновлення порушених прав та притягнення до відповідальності винуватців тощо.

На це значною мірою спрямовані різного роду поради для постраждалих від сексуального насильства.

Так на сайті урядового порталу України від 25 березня 2022 року опубліковані рекомендації щодо дій у випадку сексуального насильства, пов'язаного з війною [17]. Подібного роду продукція підготовлена й громадськими організаціями, зокрема «Євромайданом SOS» [18] та іншими [19].

Заслужують на увагу й розроблені Google-форми [20], де, окрім можливості обрання із запропонованих різновидів обставин подій, наявні функції визначити місце події, статус (свідок, постраждалий) особи, зробити посилання на сторінку в соціальних мережах, завантажити фото/відео події, надати її опис і т. ін.

Наведене демонструє розширення можливостей збору інформації, зокрема й про насильство сексуального характеру, вчинюване окупантами в Україні, з метою надання цьому правової оцінки, зокрема й міжнародними судовими інстанціями.

Про міжнародний характер участі у виявленні відомостей та формуванні матеріалів про військові кримінальні правопорушення, зокрема й насильства сексуального характеру, вчинені в Україні, свідчать різні джерела. Так міністр закордонних справ Ліз Трас заявила про направлення слідчих Великобританії в Україну для допомоги в збиранні доказів військових злочинів, зокрема сексуального насильства [18]. Указана діяльність активно реалізовується українськими та міжнародними прокурорами Міжнародного кримінального суду (МКС) [19].

Таким чином, формується сукупність інформації, котра дозволить надати кожному, вчиненому військовими РФ злочинів, зокрема й насильства сексуального характеру, належну правову оцінку. Зазначене демонструє те, що закон міжнародних збройних конфліктів достатньо кодифікований і має потужні правові механізми міжнародного контролю [23, с. 8].

Слід виділити можливість отримання значної кількості вагомої інформації з відкритих джерел, зокрема й соціальних мереж. Так усесвітньо відома група жур-

налістських розслідувань «Bellingscat» надає свої пропозиції щодо збереження задокументованого вторгнення Росії в Україну, зокрема й шляхом архівування контенту [24]. Цим фактично надаються інструменти для розслідувань, отримання інформації у яких здійснюється на підставі дослідницьких методів із джерел відкритого доступу. Зазначена діяльність, значною мірою, орієнтована на технології в діяльності правоохоронних органів зі збору відомостей про обставини вчинених фактів сексуального характеру дій на території України з боку військових РФ. Наведене, переважно, спрямовано на поліпшення якості юридичної допомоги – діяльності юристів, яка орієнтована на верховенство права в Україні [25, с. 125].

Водночас отримувані відомості про факти вчинення військовими РФ насильства сексуального характеру мають бути реалізовані в такому обсязі, що унеможливило б уникнення винуватцями відповідальності. Підставами зазначеного твердження є результати здійсненого, зокрема й І. Г. Заворотько, дослідження недовіків, допущених за результатами Нюрнберзького трибуналу [26, с. 83-88]. Вивчення даного прикладу обумовлює необхідність реалізації уповноваженими особами такого рівня діяльності, що забезпечив би реалізацію принципу невідворотності покарання із відновленням прав постраждалих.

Таким чином, наведене нами дозволяє наголосити на напрацьованні механізми виявлення й фіксації вчинених РФ на території України воєнних злочинів взагалі й сексуального характеру зокрема для їх юридичної оцінки як державними, так і міжнародними інституціями.

Реалізація зазначеного можлива шляхом проведення масштабної роботи щодо:

- надання необхідної допомоги постраждалим та/або свідкам;
- виявлення фактів насильства сексуального характеру;
- здійснення правової оцінки дій відповідних осіб;
- прийняття заходів попередження проявів насильства, зокрема й сексуального і т. ін.

Взаємообумовленість компонентів наведеного нами переліку визначає необхідність їх комплексного використання в діяльності уповноважених осіб. Так сприйняття захищеності, отримання необхідної допомоги (медичної, психологічної та ін.), сприйняття спрямованості здійснюваних дій уповноваженими особами на відновлення порушених прав постраждалих є основними передумовами висвітлення потерпілими та/або свідками факту вчинених протиправних дій сексуального характеру та, як наслідок, результативного розслідування й судового розгляду. Перелік й послідовність зазначених елементів має виступати основою, котрі, за потреби, можуть змінюватись.

Висновки. Проведене нами дослідження визначає сексуальне насильство як проблему глибоко стигматизовану. Виявлення таких фактів в умовах воєнного стану потребує багатовекторного комплексного підходу.

Умовою отримання необхідної й достатньої кількості інформації про факт насильства сексуального характеру визначається необхідність застосування заходів із забезпечення потерпілих та/або свідків у необхідному обсязі психологічною, медичною, медикаментозною та ін. допомогою, спрямованість діяльності уповноважених осіб на відновлення порушених прав постраждалих і т. ін. Це забезпечить

надання правової оцінки вчинених протиправних діянь, на які розповсюджується предметна юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів з мінімізацією можливості уникнення винними відповідальності.

Подальші наші дослідження спрямовуватимуться на дослідження організаційно-тактичних аспектів отримання інформації про обставини вчинення кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану.

Використані джерела:

1. Каткування і зґвалтування у поліцейському відділку: що із «кагарлицькою справою»? [Інтернет-ресурс] URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/kagarkyk-katuva-nnya-policiya-zgvaltuvannya/31000398.html>. (дата звернення: 01.06.2022)

2. Яна Осадча Що робити, якщо ви стали жертвою або свідком сексуального насильства під час війни [Інтернет-ресурс] URL : <https://life.pravda.com.ua/society/2022/04/12/248209/>. (дата звернення: 01.06.2022)

3. Михайло Загородній. Як діяти у разі сексуального насильства під час війни? Інструкція [Інтернет-ресурс] URL : <https://life.pravda.com.ua/society/2022/03/25/247975/>. (дата звернення: 01.06.2022)

4. ОГПУ направив до суду першу справу щодо зґвалтування під час війни російським військовим [Інтернет-ресурс] URL : <https://www.unian.ua/war/ogpu-napra-viv-dosudu-pershu-spravu-shchodo-zgvaltuvannya-pid-chas-viyni-rosiyskim-viyskovim-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11847753.html>. (дата звернення: 01.06.2022)

5. Bethan McKernan Rape as a weapon: huge scale of sexual violence inflicted in Ukraine emerges [Інтернет-ресурс] URL : <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/03/all-wars-are-like-this-used-as-a-weapon-of-war-in-ukraine?fbclid=IwAR2LiKAcIjFSRSrQyUg7dW9chr2J7G-2mPGQBhEZfyOlmeeyd2oXEopGs>. (дата звернення: 01.06.2022)

6. ООН: Понад 20% вимушених переселенців з України стверджують, що зазнавали сексуального насильства [Інтернет-ресурс] URL : <https://www.epochtimes.com.ua/ostanni-novynu-ukrayiny/oon-ponad-20-vymushenyh-pereselenciv-z-ukrayiny-stverdzhuyut-shcho-zaznavaly-seksualnogo-nasylstva-142306>. (дата звернення: 01.06.2022)

7. Российские солдаты в Украине насилуют женщин на глазах у толпы – свидетельница, помогающая сотням пострадавших, рассказывает Yle о происходившем Suvii Turtiainen. [Інтернет-ресурс] URL : <https://yle.fi/novosti/3-12429948?origin=rss>. (дата звернення: 01.06.2022)

8. Весельський В. К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекти) : монографія. Київ : НВТ «Правник», 1999. 126 с.

9. Єфімов М. М. Методика розслідування кримінальних правопорушень проти моральності: наукові та праксеологічні основи : монографія / Микола Миколайович Єфімов. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 392 с.

10. Сайт «Ла Страда - Україна» [Інтернет-ресурс] URL : <https://la-strada.org.ua/>. (дата звернення: 01.06.2022)

11. Сайт «ЮрФем.уа» [Інтернет-ресурс] URL : <http://jurfem.com.ua/>. (дата звернення: 01.06.2022)

12. Сайт «Свромайдан SOS» [Інтернет-ресурс] URL : <https://ccl.org.ua/ru/tools/evromajdan-sos/>. (дата звернення: 01.06.2022)

13. 28-29 квітня відбуваються зустрічі представників урядових структур з обговорення питань протидії сексуального насильства, вчиненого російськими військовими в Україні [Інтернет-ресурс] URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/28-29-kvitnya-vidbuva>

yutsya-zustrichi-predstavnikov-uryadovih-struktur-z-obgovorennnya-pitan-protidiyi-seksu alnogo-nasilstva-vchine-nogo-rosijskimi-vijskovimi-v-ukrayini. (дата звернення: 01.06.2022)

14. В Україні планують відкрити центри для допомоги жертвам сексуального насильства. [Інтернет-ресурс] URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3474159-v-ukraini-planuut-vidkriti-centri-dla-dopomogi-zertvam-seksualnogo-nasilst-va.html>. (дата звернення: 01.06.2022)

15. Лауреат Нобелівської премії миру 2018 року доктор Деніс Муквєге співпрацюватиме з Україною [Інтернет-ресурс] URL : <https://www.polskieradio24.pl/398/7856/Artykul/2938881>. (дата звернення: 01.06.2022)

16. Charlotte Ruhl, Kitty Genovese. [Internet-resurs] URL : <https://www.simplypsychology.org/Kitty-Genovese.html>. (дата звернення: 11.07.2022)

17. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. Що робити у випадку сексуального насильства, пов'язаного з війною [Інтернет-ресурс] URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/shcho-robity-u-vipadku-seksualnogo-nasilstva-povyazanogo-z-vijnoyu>. (дата звернення: 01.06.2022)

18. Военний злочин: сексуальне насильство під час війни [Інтернет-ресурс] URL : https://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/leaflet-p-1.pdf?Fbclid=IwAR3gAkeF8XKd6fLWd5KgLmTM-QiafcoUJsUKTBBNjwVKlj7ZG10Aw22_qM.. (дата звернення: 01.06.2022)

19. Лариса Божко. Сексуальне насильство під час війни: як поводитися жертві, куди звертатися і що робити після того, що сталося. [Інтернет-ресурс] URL : <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20220328-seksualne-nasylstvo-pid-chas-vijny-yak-povodytysya-zhertvi-kudy-zvertatysya-i-shho-robyty-pislya-togo-shho-stalosya/>. (дата звернення: 01.06.2022)

20. Повідомлення про воєнний злочин під час російського вторгнення [Інтернет-ресурс] URL : <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSekz-Qb2xK6kydCaEjZugLEBLwCMVbWMKgf5SE0wXOJZd5rbw/viewform>. (дата звернення: 01.06.2022)

21. UK team to investigate sexual violence in Ukraine, says Truss. [Інтернет-ресурс] URL : <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/29/uk-to-send-investigators-to-ukraine-to-gather-evidence-of-war-crimes-truss-says>. (дата звернення: 01.06.2022)

22. Tara John, Oleksandra Ochman and Sandi Sidhu, CNN Russian troops use rape as 'an instrument of war' in Ukraine, rights groups allege. [Інтернет-ресурс] URL : <https://edition.cnn.com/2022/04/22/europe/ukraine-sexual-violence-allegations-russia-cmd-intl/index.html>. (дата звернення: 01.06.2022)

23. Pyrih, Ihor; Bidniak, Hanna; Pletenets, Viktor. Armed conflicts in the economic, social and legal context of the present: causes, regularities and contradictions. *Economic Annals-XXI. Vol. 175, issue 1/2, 2019. P. 4-9. 6 p.* [Інтернет-ресурс] URL : https://web.archive.org/web/20200307031323id_/http://soskin.info/userfiles/file/Economic-Annals-pdf/DOI/ea-V175-01.pdf. (дата звернення: 01.06.2022)

24. How to Archive Telegram Content to Document Russia's Invasion of Ukraine. [Інтернет-ресурс] URL : <https://www.bellingcat.com/resources/how-tos/2022/03/08/how-to-archive-telegram-content-to-document-russias-invasion-of-uk-rine/>. (дата звернення: 01.06.2022)

25. Volodymyr Tertyshnik, Andrii Fomenko. Legal assistance and protection in criminal proceedings: international standards and integrative doctrine. *Philosophy, economics and law review. Vol. 1, No. 2, 2021. P. 123-134.*

26. Заворотько І. Г. Сексуальне і гендерно зумовлене насильство, пов'язане з конфліктом, як міжнародний злочин у Нюрнберзькому процесі / І. Г. Заворотько. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр.* Вип. 86 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2020

References:

1. Katuvannya i zvaltuvannya u policejs'komu viddilku: shho iz «kagarlic'koju spravoju»? [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://www.radio-svobo-da.org/a/kagarkyk-katuvannya-policija-zgvaltuvannya/31000398.html>. [in Ukrainian].

2. Jana Osadcha. (N. d.) Shho robiti, jaks shho vi stali zhertvoju abo svidkom seksual'nogo nasillja pid chas vijni [Internet-resurs] N. p. URL : <https://life.bpravda.com.ua/society/2022/04/12/248209/>. [in Ukrainian].

3. Mihajlo Zagorodnij. (N. d.) Jak dijati u razi seksual'nogo nasill'stva pid chas vijni? Instrukcija [Internet-resurs] N. p. URL : <https://life.pravda.com.ua/society/2022/03/25/247975/>. [in Ukrainian].

4. OGPU napraviv do sudu pershu spravu shhodo zvaltuvannya pid chas vijni rosijs'kim vijs'kovim [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://www.unian.ua/war/ogpu-napraviv-do-sudu-pershu-spravu-shhodo-zgvaltuvannya-pid-chas-vijni-rosiyskim-viyskovim-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11847753.html>. [in Ukrainian].

5. Bethan McKernan Rape as a weapon: huge scale of sexual violence inflicted in Ukraine emerges [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/03/all-wars-are-like-this-used-as-a-weapon-of-war-in-ukraine?fbclid=IwAR2LiKAcJfSRSrQyQg7dW9chr2J7G-2mPGQBhEZfyOlmeeyd2oXEopGs>. [in English].

6. OON: Ponad 20% vumushenih pereselenciv z Ukraïni stverdzhujut', shho zaznavali seksual'nogo nasill'stva [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://www.epochtimes.com.ua/ostanni-novyny-ukrayiny/oon-ponad-20-vymushenyh-pereselenciv-z-ukrayiny-stverdzhuyut-shcho-zaznavaly-seksualnogo-nasyistva-142306>. [in Ukrainian].

7. Rossijskie soldaty v Ukraine nasilujut zhenshhin na glazah u tolpy – svidetel'nica, pomogajushhaja sotnjam postradavshih, rasskazyvaet Yle o proishodivshem Suvi Turtiainen [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://yle.fi/novosti/3-12429948?origin=rss>

8. Veselskyi, V. K. (1999) Suchasni problemy dopytu (protseesualni, orhanizatsiini i taktichni aspekty) : monohrafiia. Kyiv : NVT «Pravnyk», 1999. 126 s/Vesel's'kij, V. K. (1999) Suchasni problemi dopitu (procesual'ni, organizacijni i taktichni aspekty) : monografija. Kyiv : NVT «Pravnyk». [in Ukrainian].

9. Yefimov, M. M. (2020) Metodyka rozsliduvannya kryminalnykh pravoporushen proty moralnosti: naukovy ta prakseolohichni osnovy : monohrafiia / Mykola Mykolaiovykh Yefimov. Odessa : Vydavnychi dim «Helvetyka». [in Ukrainian].

10. Sajt La Strada Ukraïna [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://la-strada.org.ua/>. [in Ukrainian].

11. Sajt JurFem.ua [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <http://jurfem.com.ua/>. [in Ukrainian].

12. Cajt Evromajdan SOS [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://ccl.org.ua/ru/to-ols/evromajdan-sos/>. [in Ukrainian].

13. 28-29 kvitnja vidbuvajut'sja zustrichi predstavnikov urjadovih struktur z obgovorenja pitan' protidii seksual'nogo nasill'stva, vchinenogo rosijs'kimi vijs'kovimi v Ukraïni [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/28-29-krvitnya-vidbuva-yutsya-zustrichi-predstavnikov-uryadovih-struktur-z-obgovorennja-pitan-protidii-seksualnogo-nasill'stva-vchinenogo-rosiyskimi-vijs-kovimi-v-ukrayini>. [in Ukrainian].

14. V Ukraïni planujut' vidkriti centri dlja dopomogi zhertvam seksual'nogo nasil'stva. [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3474159-v-uk-raini-planuut-vidkriti-centri-dla-dopomogi-zertvam-seksual-nogo-nasils-tva.html>. [in Ukrainian].

15. Laureat Nobelivs'koï premii miru 2018 roku doktor Denis Mukvege spiv pracuvativme z Ukraïnoju [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://www.polskieradio24.pl/398/7856/Artykul/2938881>. [in Ukrainian].

16. Charlotte Ruhl, Kitty Genovese. (N. d.) [Internet-resurs] N. p. URL : <https://www.simplypsychology.org/Kitty-Genovese.html>. [in English].

17. Ćdinij veb portal organiv vikonavchoï vladi Ukraïni Shho robiti u vipadku seksual'nogo nasil'stva, pov'jazanogo z vijnou [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/shcho-robiti-u-vipadku-seksualnogo-nasilstva-povyazanogo-z-vijnoju>. [in Ukrainian].

18. Voennij zlochyn: seksual'ne nasil'stvo pid chas vijni [Internet-resurs] N. d. N. p. URL: https://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/leaflet-p-1.pdf?fbclid=IwAR3gAkEF8XKd6fLWd5KgLmTM-QiafcoUJsUKTBBNjwBKlj7ZG10Aw22_qM. [in Ukrainian].

19. Larisa Bozhko Seksual'ne nasil'stvo pid chas vijni: jak povoditisja zhertvi, kudi zvertatisja i shho robiti pislja togo, shho stalosja [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20220328-seksualne-nasylstvo-pid-chas-vijny-yak-povodytysya-zhertvi-kudy-zvertatysya-i-shho-robty-pislya-togo-shho-stalosya/>. [in Ukrainian].

20. Povidomlennja pro voennij zlochyn pid chas rosij's'kogo vtorgnennja [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLS ekz-Qb2xK6kydCaE jZugIEBLwCMVbWmKgf5SE0wXOJZd5rbw/viewform>. [in Ukrainian].

21. UK team to investigate sexual violence in Ukraine, says Truss [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/29/uk-to-send-investigators-to-ukraine-to-gather-evidence-of-war-crimes-truss-says>. [in English].

22. Tara John, Oleksandra Ochman and Sandi Sidhu, CNN Russian troops use rape as 'an instrument of war' in Ukraine, rights groups allege [Internet-resurs] URL : <https://edition.cnn.com/2022/04/22/europe/ukraine-sexual-violence-allegations-russia-cmd-intl/index.html>. [in English].

23. Pyrih, Ihor; Bidniak, Hanna; Pletenets, Viktor. (2019) Armed conflicts in the economic, social and legal context of the present: causes, regularities and contradictions. *Economic Annals-XXI*, Vol. 175, Issue 1/2, p. 4-9. [Internet-resurs] URL : https://web.archive.org/web/20200307031323id_/http://soskin.info/userfiles/file/Economic-Annals-pdf/DOI/ea-V175-01.pdf. [in English].

24. How to Archive Telegram Content to Document Russia's Invasion of Ukraine [Internet-resurs] N. d. N. p. URL : <https://www.bellingcat.com/resources/how-tos/2022/03/08/how-to-archive-telegram-content-to-document-russias-invasi-on-of-ukraine/>. [in English].

25. Volodymyr Tertyshnik, Andrii Fomenko (2021) Legal assistance and protection in criminal proceedings: international standards and integrative doctrine. *Philosophy, economics and law review*, vol. 1, No. 2, 123-134. [in English].

26. Zavorotko, I. H. (2020) Seksualne i genderno zumovlene nasyl'stvo, pov'iazane z konfliktom, yak mizhnarodnyi zlochyn u Niurnberzkomu protsesi / I. H. Zavorotko. *Aktualni problemy derzhavy i prava : zb. nauk. pr., issue 86* / redkol.: H. I. Chanysheva (Ed.) et al. Odesa : Helvetyka. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 02.06.2022

Pletenets V., Doctor of Law, Associate Professor, Professor of the Department of criminalistics and pre-medical training of Dnepropetrovsk State University of Internal Affairs (Dnipro, Ukraine)

SEXUAL VIOLENCE UNDER MARTIAL LAW IN UKRAINE: THE SITUATION AND WAYS OF INCREASING THE EFFECTIVENESS OF ITS DETECTION

The article is devoted to coverage of the situation and determination of directions of solution of the problem of revealing and overcoming of facts of sexual violence in conditions of martial law in Ukraine. Emphasis is placed on the fact that the phenomena under consideration in Ukraine have assumed significant proportions, the identification and resolution of which has caused difficulties at the State level. Every day of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine more and more persons, especially those in the occupied territories, are victims of sexual violence, where the Constitution of Ukraine cannot guarantee the rights of people on the one hand and restore the violated rights of victims on the other.

There is a significant discrepancy between the number of cases of sexual violence and the number of persons prepared to report their circumstances. The reasons given for this allegation are the following: victims, witnesses of events: unable to report because they are in occupied territory, forcibly removed from the State, traumatized (mental, physical). They don't believe in the judicial perspective, the effectiveness of law enforcement agencies, especially in a situation of martial law, do not want to be publicized, judged by relatives, outsiders, etc.

It is noted that psychological contact with victims of rape is complicated, including through fear and mistrust.

At the same time, the behavior of the witnesses may be due to Genovese syndrome.

It is therefore emphasized that without measures to provide victims and/or witnesses with the necessary level of support, the chances of obtaining information on sexual violence will be minimized. Therefore, the investigation of the investigated category of criminal productions under martial law becomes possible after the return of a lost sense of identity, control of their capabilities, including their body, safety, etc.

The conclusions noted that in order to obtain the necessary and sufficient information on sexual violence, it is necessary to take measures to provide victims and/or witnesses with the necessary psychological support, medical, drug, etc. benefits. This will provide a legal assessment of the wrongful acts committed, which are subject to the jurisdiction of international criminal courts and tribunals, while minimizing the possibility of avoiding culpability.

Keywords: obtaining information, martial law, sexual violence, victim, foreign experience.